

EMAKEELE SELTSI ÜLIÕPILASKONVERENTS 2008

Seekordne Emakeele Seltsi üliõpilaskonverents toimus 3. oktoobril 2008 Tartu Ülikoolis. Sealt oli ka kõige rohkem esinejaid, lisaks Tallinna Ülikoolist, Tampere Ülikoolist ja gümnaasiumidest.

Rosina Savisaar (Tallinna Vanalinna Hariduskolleegeiumi Gümnaasium) vaates, kuidas kasutatakse sõna *ilus* jututubades, ajalehtedes ja ilukirjanduses. Kõige rohkem tarvitati seda sõna inimeste ning eriti naiste iseloomustamiseks. Esile tõusid ka sõna *ilus* sisalduvad soovid ning sporti, erinevaid ajaperioode (*ilus hommik, ilus sügis*) ning loomi, taimi ja seeni kirjeldavad näited.

Rebeka Grossfürst (Rapla Ühisgümnaasium) võrdles tsitaatsõnu SL Õhtulehe 2000. ja 2007. aasta septembrinumbrites. Suurem osa sealseid tsitaatsõnu pärineb inglise keelest ja neid kasutatakse enamasti meelelahutusega, eriti muusikaga seotud valdkondades. Seitsme aasta jooksul oli nii tsitaatsõnade kui ka nende kirjapanekul tehtavate vigade hulk suurenenud (vastavalt 133-lt 232-le ja 9-lt 47-le).

Ülle Kimmel (TÜ) tutvustas uudistes kasutatavaid kontseptuaalseid tule- ja tulekahjumetafoore. Ajakirjanduses oli näiteid nii eluta tule metafooridest (nt TULI ON VESI: *leekidemer, suitsusukeldujad*) kui ka tule kujutamises elus-olendina (nt TULEKAHJU ON TOITUV OLEND: *kahjutuli neelas, kahjutuld toitma, tulerooks saama*). Tänapäeva meediatekstide ja tule kohta käivate vanasõnade võrdlus näitas, et tulekahjunägemus pole kuigi palju muutunud: kõneleme endiselt tulest ja tulekahjust sageli kui personifitseeritud ja üleloomulikust nähtusest.

Evelyn Lätt (TÜ) rääkis völdete õpetamisest põhikoolis. Eesti völdete teaduslik seletus on aja jooksul muutunud ning pole päris selge, kas parem oleks jalavälte- või silbivälteteooria, kuid kindel on see, et häälikuvälteteooriast on

keeleteaduses loobutud. Põhikooliõpetajate küsitlemine näitas, mismoodi tegelikult koolis välteid õpetatakse: kas seda üldse tehakse, millisele teooriale toetatakse, millises klassis alustatakse ning milliseid metoodilisi võtteid kasutatakse. Muuhulgas selgus, et 63% küsitletud õpetajatest eelistab häälikuvälteteooriat.

Katri Krall (TÜ) jälgis oma ettekandes varase keelekümblusklassi laste eesti keelt. Kohtla-Järve vene õppekeelega põhikoolis lindistatud vestluste analüüs näitas, et koodivahetust esines 1. klassis neli korda rohkem kui 2. klassis, morfosüntaktilisi ja morfoloogilisi vigu oli peaaegu võrdselt, eksimusi sõnajärjes ning kordamisi aga 2. klassis kaks korda rohkem kui 1. klassis. Saadud uurimistulemuste põhjal täidab keelekümblusprogramm oma eesmärgi.

Keit Lipp (TÜ) analüüsis Friedrich Reinhold Kreutzwaldi ja A. H. Tammsaare teoste uustrukkide keele redigeerimise põhimõtteid. Fr. R. Kreutzwaldi muinasjutu „Põhjakonn“ kahe erineva redaktsiooni võrdlus näitas, et kirjandusklassika tekstide postuumne keeleline kohendamine väärriks päevakorda tõstmist.

Inna Nekrassova (TÜ) andis ülevaate Eestis ja Suurbritannias elavate moslemite keelest. Eestisse jõudis islam Liivi sõja ajal koos tatarlastega. 2000. aasta rahvaloenduse andmetel elab Eestis koguni 15 islamiusulist rahvusvähemust, kuid peaaegu kõik siinsed moslemid on venekeelsed.

Kristi Pällin (TLÜ) võrdles eesti keele verbe *minema* ja *tulema* soome tegusõnadega *mennä, lähteä ja tulla*. Eesti keeles on kaks pöördsõna kokku sulanud, moodustades segavormistiku *minema: lähen*. Heinrich Stahli grammatika sõnastikuosas (1637) on aga kaks eraldi paradigmat: *lehen, lehnut ja minnen, minnut*.

Maija Sirola (Tampere Ülikool, TÜ) tutvustas tänapäeva soome keele komi-

tatiivi funktsioone. Ajakirjanduskeele analüüs näitas, et *ine*-komitatiiviga väljendatakse kõige sagedamini kokku kuuluvust, omamist, sisaldumist ja lähedalolu. Enamik vaadeldud *kanssa*-konstruktsioone kirjeldas sotsiaalseid suhteid ning ainult 15% neist vastas tähenduselt *ine*-komitatiividele. Põhjus peitub väljendusviiside semantilises erinevuses: et *kanssa*-konstruktsioon väljendab osalejate sümmeetrilist suhet ja *ine*-komitatiiv asümmeetrilist, on teatavatel juhtudel võimalik ainult *kanssa*-konstruktsioon. Korpusanalüüs näitas ka, et grammatikates mainitud komitatiivi funktsioonid ei hõlma kõiki tänapäeval kasutatavaid.

Maili Nurme (TÜ) vaatles, kas ja milliseid subjekti omadusi on impersonaali täisobjektidel eesti keeles. „Eesti keele käsiraamatu” järgi paikneb impersonaali täisobjekt enamasti lause algul, mis on tüüpiline subjekti asukoht, kuid eesti kirjakeele korpusest leitud lausete põhjal selgus, et täisobjekti öeldise-eelne asend polegi nii valdav, osaobjekt oli isegi sagedamini lause algul.

Kristel Uiboaed (TÜ) uuris ühendverbe murdekorpuse morfoloogiliselt märgendatud osas. Katsetatud lausetaja leidis osalausete piirid üsna edukalt ja lõi seega head eeldused ühendverbide automaatseks tuvastamiseks: ühend-

verbide tuvastamise meetodi saagis oli 98% ja täpsus 78%. Murrete ja kirjakeele võrdlus näitas suurima erinevusena, et murretes on ühendverbidel tunduvalt vähem abstraktseid tähendusi kui kirjakeeles. See on osaliselt kindlasti seletav murdetekstide temaatikaga, sest neis räägitakse palju igapäeva elulust. Samuti selgus, et osa murdeid on tunduvalt analüütilisemad kui teised: näiteks Mulgi murdes kasutatakse ühendverbe tunduvalt rohkem kui muudes murretes. Põhjalikumate järelduste tegemiseks oleks kindlasti vaja murdekorpuse mahtu suurendada.

Aune Esinurm (TÜ) kirjeldas definiitsuse väljendamist eesti vanas kirjakeeles XVII sajandi alguse ja XVIII sajandi teise poole jutluste põhjal. Aesõna *see* kasutati XVII sajandi algul definiitse artiklina, XVIII sajandi teisel poolel demonstratiivina. Pronoomenit *üks* kasutati indefiniitsuse markeerimiseks ning selle sagedus vähenes XVIII sajandi teisel poolel.

Päeva lõpetas Tuomas Huumo humoorikas ja sisukas ettekanne „Kuidas käia keelekonverentsidel ja ellu jääda”. Sektsioone juhatasid magistrandid Nele Otto, Arle Agu, Kerli Prass (TLÜ) ja Jaava Masing (TÜ).

ANNIKA KILGI